

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв
Київський національний університет культури і мистецтв
Львівський національний університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

«Актуальні питання музеєзнавства, пам'яткознавства»

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

Мукачево
31 березня 2023 р.

УДК 069.1:904(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від 26 квітня 2023 року)

Актуальні питання музеєзнавства, пам'яткознавства: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023.- 64 с.

Відповідальний за випуск – доктор економічних наук, професор Мілашовська О.І.

Метою проведення конференції є здійснення комплексного наукового розгляду сучасного стану збереження культурної спадщини в музеях, забезпечення реставрації пам'яток та дослідження процесу розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства. У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства України і світу.

УДК 069.1:904(043.2)

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

© Мукачівський державний університет, 2023

ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМ. Т. ЛЕГОЦЬКОГО ЗА УМОВ ВІЙНИ	45
ПИЛИП Р.І.ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РЕКОНСТРУКЦІ ТРАДИЦІЙНОЇ ПИСАНКИ ЗАКАРПАТТЯ	47
УДВОРГЕЛІ Л.І., МОЛНАР-БАБІЛЯ Д.І. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ СУЧАСНОГО МУЗЕЮ	49
ХАУСТОВА К.М., ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н.М. ТЕНДЕНЦІЇ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В МУЗЕЙНІЙ ГАЛУЗІ	52
<i>Секція 4. Підготовка фахівців музейної справи : специфіка і сучасні вимоги</i>	
ГАВРИЛЮК С. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 027 «МУЗЕЄЗНАВСТВО, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО» У ВОЛИНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	53
ДАЦЕНКО Д., ГОЛОВКО О.М. КУЛЬТУРА ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ	56
ДМИТРЕНКО А. А. ЗАЛУЧЕННЯ ФАХІВЦІВ-ПРАКТИКІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ОК «ОСНОВИ АТРИБУЦІЇ ТА ЕКСПЕРТИЗИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ»	58
НАДОЛЬСЬКА В. В. ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МУЗЕЄЗНАВСТВА, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВА У ВНУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	60
ПАВЛУСЬ А. М., ДМИТРЕНКО А. А. ЗУСТРІЧІ ІЗ ФАХІВЦЯМИ-ПРАКТИКАМИ ЯК ФОРМА НАБУТТЯ СТУДЕНТАМИ-МУЗЕЄЗНАВЦЯМИ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	62

3.75 років успішної історії факультету історії, політології та національної безпеки / упор.: Я. Б. Ярош, В. К. Баран, В. А. Білик та ін. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 106 с.

УДК 371.233.4

ДАЦЕНКО Д.
здобувач
Мукачівський державний університет
м. Мукачево
ГОЛОВКО О.М.
кандидат технічних наук, доцент
Мукачівський державний університет
м. Мукачево

КУЛЬТУРА ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

На сьогодні більша частина людей прагне до збагачення новими знаннями та отримання певного досвіду у власному житті. Ця проблема вирішувана, адже існує велика кількість різноманітних екскурсій, які допоможуть певній людині чи групі зацікавлених людей побачити щось незвичайне та понуритись у сиву давнину чи прогресивну сучасність.

Музеї – багатофункціональні заклади соціальної інформації, призначені для збереження культурно-історичних і природничо-наукових цінностей, накопичення та поширення знань через вивчення і демонстрацію унікальних пам'яток матеріальної культури [1].

Метою дослідження є культура екскурсійного обслуговування підприємств музейної справи.

Екскурсія – це цілеспрямований та запрограмований процес пізнання особистістю оточуючого світу, побудований на поєднанні зорових, слухових та інших вражень, який відбувається під керівництвом кваліфікованого фахівця – екскурсовода. У екскурсії є наступні функції: загальноосвітня, інформаційна, культурно-просвітня, культурно-виховна, організації дозвілля й відпочинку з активними елементами пізнання. Виділяється [2] декілька основних ознак екскурсії, що відрізняють її від інших форм інформаційної роботи:

- наявність екскурсійної групи (екскурсантів);
- наявність компетентної особи (екскурсовода);
- наявність об'єктів екскурсії, що спостерігаються;
- рух учасників екскурсії (прогулянка);
- цілеспрямованість огляду об'єктів, зумовлена наявністю однієї теми, що вивчається;
- єдність показу й розповіді.

У екскурсійній практиці склалася певна класифікація питань. Вони підрозділяються на чотири групи: питання екскурсовода, на які відповідають екскурсанти; питання, поставлені в ході розповіді, на які відповідає екскурсовод; риторичні питання, які ставляться для активізації уваги екскурсантів; питання, що задаються учасниками екскурсій по темі. Перші три групи питань пов'язані з методикою проведення екскурсій і лише четверта група питань має відношення до техніки проведення екскурсій [2].

Однією з основних характеристик екскурсійного методу є наявність у ньому трьох основних елементів: показу, розповіді та руху. Показ в екскурсії – це спостереження об'єкта під керівництвом кваліфікованого спеціаліста-екскурсовода. Розповідь – це сума

повідомлень і пояснень, інформація про об'єкти, яку надає групі екскурсовод, пояснюючи деталі, надаючи характеристику, виявляючи суттєві якості об'єктів, формуючи загальне уявлення про них або навіть змальовуючи картину подій, пов'язаних з ними. Розповідь і показ об'єктів залежать від швидкості руху. Рух є неодмінною ознакою екскурсії. Він може бути прискореним, уповільненим, із зупинками. Під час транспортної екскурсії передбачаються зупинки з виходом та без виходу з транспорту. Рух присутній також і в самій побудові екскурсії: від вступу до кульмінації, яких може бути декілька залежно від підтем і від кульмінації до заключної частини. Важливою умовою ефективності екскурсії є правильно організоване спостереження об'єктів у поєднанні з детальними поясненнями екскурсовода [2].

За місцем проведення екскурсії бувають міськими, замиськими, виробничими та музейними. Найбільш часто їх проводять саме у музеях, і ці екскурсії не дарма набули своєї популярності, адже освічені люди зазвичай шукають гармонію у єдності із минулим, із яким їх доступно може ознайомити кваліфікований екскурсовод.

Основна частина екскурсій в музеях історичного профілю будується на конкретних екскурсійних об'єктах, поєднанні показу і розповіді. Її зміст складається з декількох підтем, які повинні бути розкриті на об'єктах і об'єднані темою [3]. Дуже важливо, щоб екскурсія була достатньо цікава. Але не менш істотно, щоб вона не була переобтяжена потоком непотрібної туристам та випадковим відвідувачам музею інформації, щоб спосіб подачі матеріалу не був утомливим, а сприяв би якнайкращому сприйняттю її тією або іншою категорією екскурсантів. У зв'язку з цим тематика екскурсії неодмінно повинна бути зорієнтована на певну категорію екскурсантів (дорослих або дітей, молодь, міських або сільських жителів, працівників гуманітарних професій, іноземців).

Таке урахування називається диференційованим підходом до екскурсійного обслуговування. Він повинен враховувати не тільки інтереси, але і цілі споживачів.

Ефективність будь-якої екскурсії багато в чому залежить від техніки її проведення, зв'язки між методикою і технікою ведення. До техніки ведення екскурсії пред'являється ряд вимог. До їх числа входять: знайомство екскурсовода з групою; правильна розстановка групи у об'єкту; вихід екскурсантів з автобуса і повернення в автобус (інший транспортний засіб); використання екскурсоводом мікрофону; дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому і розкриття окремих підтем; відповіді на питання екскурсантів [3].

У пішохідній екскурсії по музеям темп руху екскурсантів повільний, неквапливий, оскільки об'єкти показу розташовані поряд один з одним. Після того, як екскурсовод підходить до певного об'єкта, він починає свою розповідь не відразу, а після того, як збереться вся група. Екскурсовод керує пересуванням екскурсантів і в ході їх самостійної роботи на маршруті. Екскурсанти обходять навколо об'єкту, щоб самим прочитати напис на ньому, увійти всередину його, побачити своєрідні риси архітектури чи відмінності певних експозиційних об'єктів. Під час екскурсії екскурсовод повинен розташовуватися упівоберта до них. Проведення показу зором сприйманих об'єктів вимагає, щоб вони знаходилися перед очима екскурсовода, адже він аналізує їх на основі своїх зорових вражень [3].

Нерідко екскурсія з причин, не залежних від екскурсовода, значно скорочується за часом. Провиною цьому є тривалі збори групи, не вчасно поданий туристам сніданок, запізнення автобуса та інші життєві проблеми. В результаті екскурсія починається із запізненням. У екскурсовода залишається один вихід – скорочувати час, відведений на розкриття теми. Зміст їх різний – іноді вони пов'язані з об'єктами, іноді – з життям відомих діячів, а нерідко – з подіями, що не мають відношення до теми екскурсії. Головне правило роботи з такими питаннями – не слід переривати розповідь і давати негайну відповідь на них, не потрібно також відповідати на питання після закінчення кожної з

підтем. Це розсіює увагу і відволікає аудиторію від сприйняття змісту розкриття теми, оскільки не всіх в групі хвилюють саме ці питання. Тому екскурсоводу слід відповідати на питання не в ході екскурсії, а після її закінчення. Зміст відповідей не повинен носити дискусійний характер, тобто викликати у екскурсантів бажання посперечатися, продовжити тему, зачеплену в питанні. Роблячи вступ до теми, екскурсовод повідомляє своїх слухачів про такий порядок відповідей на питання [3].

Важливо зазначити, що екскурсовод не повинен говорити безперервно. Між окремими частинами розповіді, розповіддю і екскурсійною довідкою в дорозі, логічним переходом і розповіддю про об'єкт і події, з ним зв'язані, повинні бути невеликі перерви. Паузи переслідують наступні завдання: – перша – смислова, коли час перерв використовується людьми для обдумування того, що вони почули від екскурсовода і побачили своїми очима. Для закріплення фактичного матеріалу в пам'яті, формулювання своїх висновків і запам'ятовування побаченого. Важливо, щоб екскурсанти мали у кожного об'єкту вільне від показу і розповіді час для самостійного огляду, підготовки до сприйняття того, що буде показане і розказане на наступній зупинці; дати короткочасний відпочинок екскурсантам. Вона не несе якого-небудь смислового навантаження. Це особливо важливо для тих, хто ще не звик до такої активної форми культурно-освітньої роботи, як екскурсія [3].

Отже, значення питань, пов'язаних з культурою екскурсійного обслуговування підприємств музейної справи важко переоцінити. Ні захоплююча розповідь про об'єкти, ні методичні прийоми показу пам'ятників не дадуть необхідного ефекту, якщо не будуть серйозно продумані всі аспекти її проведення, якщо не створені умови для спостереження об'єктів .

1. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/rol-muzeiv-u-kulturnomu-ta-socialno-ekonomichnomu-rozvitku>
2. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20478/1/Excursion%20and%20museology.pdf>
3. <https://bookster.com.ua/ekskursiya-v-muzeji-istorychnogo-profilju-klasyfikatsiya-pidgotovka-ta-provedennya/>

УДК 069: 378.147.091.33-027.22

ДМИТРЕНКО А. А.
кандидат історичних наук, доцент
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк

ЗАЛУЧЕННЯ ФАХІВЦІВ-ПРАКТИКІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ОК «ОСНОВИ АТРИБУЦІЇ ТА ЕКСПЕРТИЗИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ»

2019 року Міністерством освіти і науки України прийнятий стандарт вищої освіти за спеціальністю 027 «Музезнавство, пам'яткознавство», галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, який є основою професійної підготовки здобувачів освіти за названою спеціальністю [5]. Сформульовано ряд загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, якими мають володіти здобувачі бакалаврського рівня вищої освіти. Шоста спеціальна компетентність забезпечується вивченням освітнього компоненту «Основи атрибуції та експертизи культурних цінностей», включеного до циклу професійної підготовки здобувачів.

На лекційних і практичних заняттях здобувачі знайомляться з особливостями атрибуції й експертизи та їх місцем в системі музейної роботи і сучасного антикварного ринку. Однак розмежувати ці дві сфери застосування практичних справ сьогодні доволі

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>